Gemeente Amsterdam

Participatieplan groot onderhoud J.W. van Overloopplantsoen

Dit project is onderdeel van Stedelijk beheer, groot onderhoud groen. Deze locatie krijgt een kwaliteit impuls.

Het J.W. van Overloop plantsoen

Het J.W. van Overloopplantsoen is een intiem plantsoen in de Plantagebuurt. Deze stadse oase ligt aan de Plantage Muidergracht en de Plantage Parklaan. Een deel van het plantsoen grenst aan de achterkant van de Hortus Botanicus. Een ander deel ligt aan het water van de Nieuwe Keizersgracht. En weer een ander deel grenst aan een muur van een appartementencomplex, het voormalige Zeemanlaboratorium.

Het J.W. van Overloopplantsoen

De inrichting van het plantsoen

Het plantsoen nodigt uit tot verblijf. Er staan zitbanken, prullenbakken en een kunstwerk in de vorm van een betonnen tafel met een gedicht van Adriaan Morriën. Tegen de zijmuur van het voormalige Zeemanlaboratorium bevindt zich een fontein, ontworpen in 1924 door John Radecker.
In het plantsoen staan verschillende soorten bomen waarvan één monumentale. Twee andere bomen staan op de nominatie om gelabeld te worden als monumentale boom. Langs de waterkant ligt een gazon. Aan de randen van het plantsoen staat vaste beplanting dat overgaat in gras.
Een klein stukje van het plantsoen, grenzend aan het water en aan een deel van de muur van het appartementencomplex, is afgeschermd door heesters. Achter die heesters is een tuin. Dit stukje grond is in 2013 verkocht aan bewoners uit het complex en valt daarom buiten de scope van het groot onderhoud.

Het plantsoen en de buurt

Het plantsoen wordt intensief gebruikt door buurtbewoners, studenten, bewoners van omliggende verzorgingstehuizen, werkende mensen die er lunchen, jongeren en kinderen uit de buurt.
Soms brengen daklozen er op één van de bankjes of tussen de dicht begroeide beplanting, de nacht door.
Tussen de drie grote (monumentale) bomen wordt regelmatig aan Tai Chi gedaan en kinderen spelen er af en toe een potje voetbal. In de zomer wordt er gerecreëerd op het gras aan de waterkant.

Huidige staat van het plantsoen

Het plantsoen ligt er verwaarloosd bij. Er heeft de afgelopen jaren wildgroei plaats gevonden, een aantal bomen/beplanting hoort er niet thuis, zijn ziek of einde levensduur en door intensief gebruik hebben de monumentale bomen het moeilijk. Het plantsoen is daarom toe aan een opknapbeurt. Daarnaast biedt het opknappen de mogelijk om het plantsoen, daar waar nodig, klimaat bestendig te maken.

In het gebied onder de bomen is geen gras meer.

Zo is er bijvoorbeeld sprake van een slechte waterafvoer na hevige regenbuien, met name op dat deel in het park dat intensief gebruikt wordt; regenwater blijft onder de (monumentale) bomen liggen waardoor de grond moerassig wordt. Dit probleem wordt verergerd doordat de dichtbegroeide boomkruinen nauwelijks licht doorlaten. Tussen de bomen groeit geen gras meer en de borders zijn uitgeput.
Om dit op te lossen is verder onderzoek nodig naar de afwatering, in combinatie met de toe te passen bodembedekking en grondverbetering. Daarbij moet er rekening gehouden worden met het vervangen van een verouderde leiding van Waternet die op twee plekken door het plantsoen loopt.

Het klimaatbestendig maken van de stad is opgenomen in de Groenvisie 2020 - 2050.
Kijk voor meer informatie hierover over groenprojecten op Projecten voor een groener Amsterdam

Historie en de huidige opgave
Eind 2020 is er sprake geweest het plantsoen op te knappen. Het opknappen van het plantsoen was toen aangemerkt als een "Groen in de buurt" (GIB) project. Dat houdt in dat verregaande participatie (en medebeheer) van toepassing is. Tussen projectleider en bewonersnetwerk Amsterdam Centrum is

destijds contact geweest over de randvoorwaarden en uitgangspunten ten behoeve van het opknappen van het plantsoen. Dit betrof met name het deel dat intensief gebruik wordt, waardoor kwaliteit van de bomen en bodembedekking onder spanning zijn gekomen.

Tijdens de voorbereiding werd echter vastgesteld dat de scope veel groter is dan een GIB-project en het bijbehorende gereserveerde budget. Met deze boodschap is het opknappen van het plantsoen teruggegeven aan de opdrachtgever met het advies aanvullende financiering te zoeken om het plantsoen later grootschalig op te knappen.

Dat moment is nu gekomen. Het plantsoen is aangemerkt voor groot onderhoud met voldoende financiering. Groot onderhoud biedt geen ruimte voor ingrijpende veranderingen in de inrichting. De participatie beperkt zich daarom tot het kiezen van kleine aanpassingen in het ontwerp en wijzigingen ten aanzien van de aan te brengen beplanting en vervangen van bomen.

Wat gaan we doen?

- We gaan de beplanting van het plantsoen opschonen. Dat betekent dat we wildgroei en een aantal planten gaan verwijderen en vervangen door beplanting op basis van een beplantingsplan. In een beplantingsplan wordt een afgewogen keuze gemaakt van toe te passen nieuwe beplanting op basis van onder andere robuustheid, onderhoudsfrequentie, kleurstelling en het samengaan van soorten. Zo willen we het overzicht in het park terug te krijgen.
- Er zijn een paar slechte bomen, waaronder de “kerstboom” die in de verdrukking staat van de grote, oude zilveresdoorn en de zuilpopulier links van de fontein waar een tonderzwam in zit. Beide bomen hebben een zodanig lage levensverwachting dat de verwachting is dat we ze tijdens het werk zullen verwijderen. Daar worden nieuwe bomen voor terug geplaatst.
- Er komt een tussenlaag van kleinere bomen. Dit om het beeldkwaliteit en de natuurlijke gelaagdheid in het plantsoen te verbeteren.
- We zullen maatregelen nemen om de slechte afwatering en drassigheid van (delen van) het gazon op te lossen. Op basis van onderzoek naar de bodem en het maaiveld gaan we kijken wat de beste oplossing is.

Wat staat er vast?

1. Het hoofddoel van het project is het plegen van groot onderhoud. Er is daarom beperkte participatie.
2. De beplanting wordt opgeschoond en opgewaardeerd.
3. Een paar slechte bomen wordt gekapt of vervangen. Voor de zuilpopulier links van de fontein zal een soortgelijke populier terugkomen.
4. We treffen maatregelen ter plekke van de monumentale bomen voor een betere groeiplaats en afwatering.
5. Waar mogelijk voeren we kleine ruimtelijke aanpassingen door.

Wie zijn de belanghebbenden in de buurt?

- Het PWO (Plantage Weesperbuurt Overleg)
- Culturele organisaties betrokken bij de plantagebuurt
- De vereniging Vrienden van de Plantage
- De Stichting de groene plantage
- Buurtnetwerk de Plantage
- De omwonenden
    - Dat zijn degenen die in het rode vlak wonen. Zie het kaartje op de volgende bladzijde. Zij maken met name gebruik van het plantsoen of kijken er op uit.

Hoe betrekken we de belanghebbenden?
Omdat we groot onderhoud gaan plegen hebben we gekeken of, en zo ja waar er ruimte is voor participatie. Het doel van de participatie is allereerst raadplegen en ook informeren. Hierbij hebben we gekeken naar welke aspecten van het ontwerp en de uitvoering invloed kunnen hebben op de leefomgeving en waar bewoners en andere belanghebbenden een waardevolle inbreng voor het groot onderhoud van het plantsoen kunnen leveren.
De bovenstaande belanghebbenden krijgen een brief toegestuurd met daarin een link naar een enquête waarin we vragen mee te denken over een aantal keuzemogelijkheden. Zij hebben vervolgens twee weken de tijd om deze online in te vullen.

Het gebied waarbinnen we de enquête willen uitzetten (dit kaartje is afkomstig van de website data.amsterdam.nl)

In een enquête leggen we, onder andere, onderstaande vragen aan de belanghebbenden voor:

- Wel of geen hekjes die de plantvakken van het gazon scheiden?
- Het gazon aan de straatkant wel of niet kleiner maken ten behoeve van grotere plantvakken?
- De bankjes herpositioneren of op de huidige plek(ken) laten staan?
- De paden breder of smaller maken of zijn ze goed zoals ze zijn?
- Wat voor soort boom plaatsen we terug als vervanging voor de ‘kerstboom’
  (men kan kiezen uit een aantal boomsoorten).
- Ziet u nog andere verbeteringen?

We zijn beperkt in de onderdelen waar we input op vragen, omdat we gehouden zijn aan gemeentelijke beleidskaders zoals die beschreven staan in het handboek Puccini groen. Zo zijn er bijvoorbeeld beperkingen ten aanzien van het soort planten dat we terug gaan planten in de borders. Daarom leggen we op dit onderdeel geen vraag voor in de enquête. Bij het opstellen van de vragen voor de enquête hebben we rekening gehouden met die beleidskaders.

Wat gebeurt er met het advies van de belanghebbenden?

De stakeholders ontvangen dit voorjaar per post de enquête en krijgen twee weken de tijd om deze in te vullen. We betrekken de uitkomsten uit de enquête zoveel mogelijk in het groot onderhoudsplan. Daarbij is de output waar het meeste draagvlak voor is, leidend. Deze output wordt intern getoetst op haalbaarheid.

De opgehaalde informatie uit het participatietraject wordt voorgelegd aan het dagelijkse bestuur.

We leggen alle omwonenden en overige belanghebbenden uit wat we met de resultaten van de enquête hebben gedaan in de vorm van een brief. We vermelden welke verbeteringen we mee hebben kunnen nemen in het ontwerp en geven een toelichting op de suggesties die we niet hebben kunnen meenemen. Naar verwachting kan het project in het najaar van 2025 in uitvoering.